

74
3

« تۈرك بوردی ، یکن صایسیده آلتنجی جلدده
کیردی ، مدنی بیتن آتونه لریمزك کجیکمه ده
قیدلرینی یکیلتمه لری رها اولنور .

تۈرك بوردی

ناشری : تۈرك بوردی

مدیری : آق چوره اوغلی یوسف

ییل ۱۳۳۰ صای ۲ ۲۰ مارت ۱۳۳۰ ییل ۳ جلد ۶ صای ۶۲

۱۰ اجتماعات

تورک کشمک ، اسلاملا شمع ، معاصرلا شمع

۸

تورک ملتی و تورانه

تورکچیلک حقننده نه قدر صریح ایضاحلر ویریلیرسه ویریلیسین ینه بعضی ذهنلر تردددن، بعضی فکرلر مہمیتدن قورتوله میور .

مفکورهلر بر قدسیت هاله سسیله محاط اولدقلری ایچون قولایجه تحلیل ایدیلر مزلر . بونلرک اقناع قدرتی، منطقی وضوحلرندن زیاده معنوی اعجازلرنددر . فقط زمان کچدکجه ایلک گوز قاماشمسی آزالغه ، وضوح و صراحت احتیاجی چوخالغه باشلار . بناء علیه بوکون « بر تورک ملتی وارمیدر ؟ یا خود بویله بر ملت یاییله بیلیرمی ؟ » صورتند بر استفهام صداسی ایشیتدیکمز زمان حیرت ایتمه ملی یز . فی الحقیقه ، قازانی بر تورک کنجی بوراده کی تورکچیلک یشوالرندن بر ذاته بومالده بر سؤال صورمشدر . عمومی بر اہمیتی حائز اولان بو خصوص حقننده هرکس دوشوندیگنی سویله یه بیلیر . بناء علیه تعمیقنک لزومنه قائل اولدیغیم بومهم مسألہ یی مناقشه ساحه سنه وضع ایدیورم .

قازانی کنج دیورکه : بنم ملت اوزبکلری ، قیرغیزلری ، تورکمنلری ، صارتلری ، عثمانلی ، تاتار ، و آذربایجان تورکلری جامع اولان بویوک تورککلکیدر ؟ یوقسه بو اولوسلردن هر بریسی باشلی باشنه بر ملت اولدینی ایچون بنم ملت ساده جه (تاتارلق) میدر ؟ یعنی تورککلک تک بر ملت حالندمی قاله جق ، یوقسه بر جوق ملتلی محتوی اولان بر مجموعه حالندمی کچه جک ؟

بو سؤاله کندیلکندن قطعی و صریح بر جواب ویرمه مکله برابر استقبالده ایکنجی شک تحق ایدہ جکنه ایکی دلیل ایراد ایدیور . برنجی دلیل : یوقا . ریدہ تعداد اولوفان تورک اولوسلری بری برندن اوزاق و اختلاطلری آز اولد .

يغندن كيتدكجه لسان اعتباريله آيريله جقلر و مستقل ادبياتلره ماللك اولمىلرى ده بو افتراقى تشديد ايدم جكدرد .

ايكنجى دليل : شمال توركلرى روس حرثى (Culture) ايله پروردم اولدقلرى حالده عثمانلى توركلرى فرانسىز ياخود آلمان حرثلرندن فيض آليورلر . بوسورتده توركللك حرث و مدنيت اعتباريله ده ايكنى متباعد پارچه يه آيريليور ، ديمكدر .

برنجى دليله جواب : تورك اولوسلرى پوسته ، تلفراف ، و مطبوعات كچى تعارف واسطه لرينك موجود اولمادىنى زمانلرده لسان و ادبيات اعتباريله برى برندن اوزاقلاشه بيليرلردى . ناصل كه وقتيله سلجوق و جغتاي توركلرى عيى زمانده و برى برندن خبردار اولمق سزىن كنديلرينه مخصوص برر ادبيات تأسيس ايتملرلردى . توركلرك اسلاميتدن اول يكديكرندن خبرسز اوله رق مختلف دينلره كيرمه لرى ، مختلف پازيلر قبول ايتملرى ده بو اوزاقلقك و تعارف سزىللك نتيجه سى ايدى . مع مافيه بو مباعدت بوتون توركلرك محضا قوميت طويغوسنك الهاميله متحداً اسلاميتى قبول ايتملرينه مانع اولمادى ... بر زمان كلدى كه ينه اوزاقلقك و تعارف سزىللكك تاثيريله توركلرك بر قسمى فارسيلره اويهرق شيعيلكه ميل ايتدى . فقط بوكون قوميت طويغوسنك مذهب اختلافنى برطرف ايتكمه اولديغنى كورميورمى يز ؟ اوت ، جهالت دورى بر قاچ عصر ده ا دوام ايتش اولسه يدى ، توركلرده لسان و قوميت اعتباريله بر جوق ملتله آيريله جقدى . ناصل كه اسلاولر ، لاتينلر و كردلر قديم زمانلردن برى متعدد قومله آيرلمشلردى . (بوكون كردلر برى برينك لسانى آكلامايان بش قومدن متشكلدر .) فقط توركلر كوجبه حياتى ياشادقلرى ايچون ماضيده بويله بر افتراقه اوغرامديلر . عرب عشيرتلرى واسع بر ساحه ده ساكن اولدقلرى حالده كوجبه لك دولاييسيله دائمى بر تماس و اختلاط حالده بولوندقلرى ايچون عرب لسانى وحدتى محافظه ايتمشدى . توركلر ايچون كوجبه لك ، كوله منلك و مهاجرت عامللرندن باشقه سلجوق ، جنكيز ، تيمور استيلا لرى كچى برلشديرىچى ، قايناشديرىچى بويوك هنكامه لرده تكرردن خالى دكلدى . بوندن دولايى دركه بوكون توركلرك

هان عمومی بری برینک لسانی آکلار بر قوم حالنده در . و طانشمه دوری باشلادینی ایچون آرتق اوزاقلاشمه لری امکافی یوقدر .

تورکلرک لسانجه اوزاقلاشماملرینه تورکجه کتابلرک اولوسلر آره سنده تداول ایتمه سی ده باشلیجه برسیبدر . بر طرفدن چغتایجه دیوانلر غرب تورکلری طرفدن اوقونور ، دیگر جهتدن ده عثمانلیجه اثرلر صندیق صندیق قریمه ، قازانه ، قافقا . سییه ، تورکستانه کوتورلوردی .

عثمانلیجه کتابلرک انتشاری بالخاصه تورک تعارفندن سوکرا شدت بولدی . ابتدا قریمده و قافقاسیه ده استانبول ادبیاتی تقلید ایدلمک ، استانبول تورکجه سینه یاقلاشمغه باشلانیدی . سوکره بو حرکت قازانه و تورکستانده سرایت ایتدی . فقط بو صیره ده بر مؤثر اوج صورتله تاثیر اجرا سینه باشلا یه رق بودیل برلشمه سی حرکتی طور درمغه چالشدی .

(۱) سوسیالیزم : تورکلرک منافع ملیه سی ایچون بوکون الویریشلی اولمایان بر فکر وارسه ، هیچ شبهه سز ، سوسیالیزمدیر . چونکه ملیت فکرینک دوشمانیدر . حال بوکه تورکلری هر تورلو اضمحلالدن قورتاره جق عامل آنجق ملیت فکریدر . بوندن باشقه سوسیالیزم طبیعی اولارق بویوک صنایعدن طوغار . تورکلر ایشه هنوز سوسیالیزمی طوغورده جق درجه ده بو ساحه ده یول آلامشلردر .

شمال تورکلری آره سنده غیر طبیعی بر صورتده اویانمغه باشلایان سوسیالیزم فکری محلی Régionale ادبیاتلر تأسیسنی انتاج ایتدی . حال بوکه بر لسانله متکلم اولان بر قومک خلق قونوشمه لری بری برندن بوس بوتون باشقه در . یالکز تورکیه داخلنده هر محلاک خلق دیلیله ادبیات تأسیسنه باشلانسه یوزلرجه تورک لسانی تیکون ایدر . بو لر اک مدهش بر اولومدر .

(۲) امیرسزلیک : اوروپا غزته لری دائمی تورکیه نك ضعفندن ، یاشامغه استعداد سز لغندن بحث ایتدیلر . اوروپا آژانس لری ده هر زمان بو مقصده خادم حوادثلر نشر ایتدی . شالده کی تورک غزته لری نك ده بعضیلری بو بدخواهانه ارجوفه لری دوشونمک سزین نقل ایتدیلر . بو صورتده تورکلرک مدنی قابلیتندن

امید کیلیمکه باشلادی . او حالده سنلی بر تاتار مدنیتی یایمق خاطره سی
طوغمه یوز طوتدی .

(۳) مکتب تفتیشاتی: بعضی حکومتلر، مختلف تورک اولوسلرینک بری بری
تدریس و تربیه ایتمه سنه مانع اولمغه باشلادیلر . هر اولوسه مخصوص کتابلرک
دیگر اولوسلرک مکتبلرندده اوقونمیه سی منع اولوندی . بوندن باشقه مسلمانلر
ایچون هر محله کی آنا دیلینک تدریس لسانی اولمیه سی ایلری سوریلدی . بوتون
بو تضییقلردن مقصد تورک ملتلی متعدد قوملره پارچالامق اولدینی آجیقندن
آجیغه آ کلاشیلیور . بر قومی یونمق ایچون طاغیتمق لازمدر ، طاغیتمق ایچونده
ابتدا لسانی پارچالامق اقتضا ایدر . بوتی یاپانلرک بعضیلری بیله رک یاییورلر ،
بعضیلری ده بیلمه دن یاییورلر .

..

ایشته بو اوج واسطه ایله تورک لسانی پارچه لایمغه ، متعدد ادبیاتلر تشکل
ایتمکه باشلادی . بونک تهلیکه سی حس ایدن قاضی رضاء الدین و موسی بیکیف
افندیلر کی حیثیورلر یازیلرینی هب عمومی تورکجه ده یازمغه دوام ایتدیلر .
قریمده منتشر « ترجمان » غزته سی ده قدیم « دیننده برلک ، دیلده برلک ، ایشده
برلک » دستورینی تعقیبده دوام ایدیور . با کوده چیقان « شلاه » مجموعه سی
طوغرودن طوغرویه اسکی عثمانلیجه نی ایلری سوریور . او حالده روسیه
تورکلرندده ایکی جریان وار : برنجیسی محلی لهجه لره قیمت ویرمک ، ایکنجیسی
استانبول تورکجه سی ملی لسان اوله رق قبول ایدرک بولسانی تعمیمه جالشمق .
برنجی جریانده قاییلانلر هیچ شبهه سز بیلمکسزین تورکلک دشمنلرینک
اکمکنه یاغ سورنلردر . حقیقی بر تورک وجدانیله دوشونلر ایسه ایکنجی
جریانده میل ایدیورلر . بوتون تورک لهجه لرندن مرکب اولمق اوزره سنلی بر
صورته ده عمومی بر تورکجه یایمق قابل اولمادینی ایچون بوجریانلره براوچنجیسی
انضمام ایتمه مشدر . موجود لسانلرک هپسی لهجه لرندن و محلی قونوشمه لرند
مرکبدر . هر لسان مطلقا بر لسانی کثرت حائنده در . فقط دقله باقیلنجه بو
کثرتک فوقنده بر ادبی وحدت اولدینی کورولور . هر ملت ایچون پای تخت

لسانی سیاسی بر شانه، اجتماعی بر اعجازه مالکدر . تارد دیورکه « فتودالیزم دورنده شان ، زادگان صنفنددر . حکمدارلق تشکل ایتدکدن صوکره شان پای تختده تجلی ایدر . » شان و اعجاز ملتک اجتماعی وجداننک محک و معیاریدر . ملت بوتون قیمتلری بو محک یا خود معیارله تقدیر ایدر .

استانبولک بر پای تخت اعجازینه مالک اولمسی یالکز عثمانلی توزکدرینه نسبتله دکلدر . استانبول یکانه تورک خاقانلغنک قورومیدر . بو سببله بوتون توزکرک قبله کاهیدر . بوندن باشقه استانبول اسلام خلافتنک ده مقریدر . احوالده استانبول ملی اعجازدن باشقه دینی بر قدسیتده مالکدر . استانبول توزکجه سنک بوتون توزکرکجه ملی لسان اولمسی بو اعجاز و قدسیتک لسانده انتقالی دولایسیله در . فضلله اوله رق استانبول توزکجه سی تورک لهجه لرینک اک کوزلی ، اک ایشله نمشی ، ادبیات و علمجه اک زنکینیدر .

احوالده کوستریله جک مانع لره رغماً استانبول توزکجه سنی ادبی لسان اتخاذه ایتک بوتون توزکرک ایچون ملی بروظیفه در . بو وظیفه ایفا ایدلدیکی زمان بوتون توزکرک لسان و ادبیاتده مشترک و تک بر ملت حالته کیرر .

ایکنجی دلیلله جواب : توزکیلکک غایه سی بر توزک حرثی یاراتمق در . بو حرث طبیعی شرق ، شمال و جنوب توزکرکی ایچون مشترک اوله جقدر . احوالده غرب توزکرکینک فرانسز حرثه ، شمال توزکرکینک روس حرثه مقلد اولمهلرندن چیقاجق محذور زائل اولور .

توزکرک یالکز بر مدنیته اولمالی و بوده کندیلرینک یاراتدینی بر مدنیته اولمالی . توزک آلمانلاشدیجه ، یا خود فرانسزلاشدیجه و یا خود روسلاشدیجه پارچه لانیر ، فقط توزکلاشدیجه ملی وحدتی دها زیاده قوتلنیر .

خلاصه ، استانبول دیلنک ملی لسان اتخاذه و بر توزک حرثی - توزک مدنیته ابداعنه چالیشلمه سی بر توزک ملتک تأسیسنه خادم اوله جق و عثمانلی ، تاتار ، اوزبک ، قیرغیزکی تعبیرلر منطقه اسملری حکمنده قاله جقدر .

یا ، احوالده بو ملتک ولنی نره سیدر ؟

بوکا جواباً دیرزکه :

وطن نه تورکیه در تورکلره نه تورکستان؛

وطن بویوک و مؤبد براولکدر : توران!..

توران تورکلرک افرادیجی جامع و اغیارینی مانع اولان مفکوروی وطنیدر.

توران تورکلرک اوتوردینی ، تورکجه نك قونوشلדיنی بوتون اولکلرک

مجموعیدر .

کوک آلب

تورک دیلینی ساده لشدیرمک مسأله سی

(باشی ۳ نجی ییلک ۱۲ نجی سایستده)

۱ - تجمعلر

۱ - تجمعلرک آری :

آ (قونفرانس اخشامی . ب) کوروشمه و مذاکره اخشامی . ت) شاعر

اخشامی ویا ادبیات اخشامی ث .) شیوه (دیالکت) اخشامی . ج) جمعیتی

اکنجه اخشامی . ح) درنکجیلرک اجتماع عمومیس .

تجمعلرک عددی .

تجمعلره مناسب زمان انتخابی .

تجمعلره کیرمک .

تجمعلرده نصل قالا باق الده ایدیلیر .

۲ - منتظم درنک اخشاملری :

بو سرلوحه آلتنده قونفرانس ، کوروشمه ، شاعر ، ادبیات ، شیوه ،

اکنجه اخشاملری آیری آیری موضوع بحث ایدیلرک هر بیر اخشامده نصل

ونه یایلمق لازم کلدیکی آکلاتیلوب مثالر کتیریلیور .

آیرجه اهمتاهلر :

آ) سنه دوریه شلکی . ب) باشقه جه شلکلر . ت) باشقه جمعیتلره تماس

پیدا ایدوب اونلرله برلکده اکنجهلر ترتیب ایتک